

Rabīnam jāguļ ātri...

- Virsrabīnu Nātanu Barkānu atrast un sarunāt interviju nav viegli. Arī savos

80 gados viņš ir aizņemts cilvēks. Lai gan otru astoņdesmit N. Barkāns vēloties pavadīt kā vienkāršs rabīns un tāpēc no virsrabīna amata atteicies, tas nenozīmē, ka viņam būtu mazāk darāmā...

- Kas tagad aizņem jūsu laika lielāko daļu?

- Strīdi ar sekretāri (smejas). Sieva pašlaik Izraēlā, ar ko citu strīdēšos? Ja nopietni - gatavoju grāmatu par sinagogām Latvijā. Vēl jau daudz jāpaspēj. Esmu atteicies no virsrabīna amata, bet rabīns palikšu līdz pat sava mūža pēdējai stundai. Joprojām ceļos pulksten četros. Kad kāds par to brīnās, saku: man nav tik daudz laika, lai varētu atļauties gulēt lēni. Man jāguļ ātri, jo nezinu, kurā brīdī tie otri astoņdesmit beigsies. Bet darāmā tik daudz. Par to domājot, nāk prātā stāsts par kādu vecu romieti, kurš stādīja koku. To redzot, pie viņa pienāca kāds jauniešs un vaicāja: cik vecs tu esi? «78 gadi,» sirmāis vīrs atbildēja. Tad jauneklis brīnījās: «Un tu domā, ka vēl paspēsi baudīt arī šā koka augļus?» - «To gan vēl nezinu, taču mani senči stādīju kokus man, un es to daru nākamajām paaudzēm,» vīrs atbildēja. Pirms nonāc mitrajā dzīvoklī, ir grēks neizdarīt to, kas var nest svētību bērniem un mazbērniem.

- Kāds šajā pasaulē ir lielākais un atbildīgākais uzdevums, kas uzdots cilvēkam?

- Mīlēt savu dzimteni. Ko tas nozīmē? Tas ir citādi, nekā kad mans mazdēliņš pieskrien pie manis, apķeras ap kaklu, pieglaužas un saka: «Vectētiņ, kā es tevi mīlu!» Mīlestību pret dzimteni, manuprāt, vislabāk raksturojis viens no lielajiem cilvēkiem, kāds rabīns, kurš teicis: «Pilsonis, kurš domā par savu un valsts labumu, ir labs pilsonis. Pilsonis, kurš domā tikai par savu labumu, ir slikts pilsonis.» Kaut ko darot, cilvēkam vienmēr jādomā par to, lai no paveiktā kāds labums tiktu arī citiem. Tāpēc gribu, lai jūs avīzē uzrakstāt: «Brālīt, mēsīņ! Nāksim kopā, atjaunosim mūsu tautu!» Tas ir galvenais, par ko mums tagad jādomā. Nav viegli izaudzināt bērnus tā, lai viņi būtu godīgi, dievbijīgi, nemelotu citiem un sev. Esmu lepns, ka man tas ir izdevies, neraugoties uz trakajiem padomju gadiem. Katru sestdienu nācās izdomāt citu iemeslu, kāpēc mūsu bērni nevar ierasties skolā. Skolā viņiem vajadzēja būt labiem skolēniem ar sarkaniem lakatiem ap kaklu, bet mājās gaidīja pavisam kas cits. Pats tolaik strādāju rūpnīcā un arī nevienu sestdienu uz darbu gājis netiku. Par to paldies priekšniekam, kurš to visu zināja, bet klusēja.

- Pastāstiet mazliet par savu ģimeni un senčiem.

- Mans tēvs nāk no Baltkrievijas. Stāsts par viņu sākās tā, ka 1563. gadā Ivans Bargaiss sapulcināja vairākus simtus ebreju uz Daugavas ledus un lika viņiem pāriet pareizticībā. Tos, kuri nebija ar mieru, noslīcināja - 320 dvēseles: bērnus, jauniešus, zīdaiņus, sirmgalvjus. Izglābās tikai kāds zēns un meitene, kurus labi cilvēki paņēma un uzaudzina. Izglābtie bērni bija mani senči no tēva puses. Mammīte nāk no Latvijas, Latgales puses. Abi ar tēvu viņi satikās Sarkandaugavā. Drīz vien pēc kāzām piedzimām mēs - viņu četri bērni. Māsa pašlaik dzīvo Izraēlā. Brālis bija rabīns Gostiņos un gāja bojā kara laikā. Vēlāk dzirdēju, ka viņš Rīgā sadedzināts. Vectēvs un vecmamma tāpat. Man ir ļoti jauka sieva, ar kuru kopā nodzīvoti vairāk nekā 60 gadu. Viņa man dāvājusi dēlu un divas meitas. Grūti jau to visu izstāstīt dažos teikumos. Katra diena - tā ir grāmata. Katrs ebrejs - bibliotēka. Dēls Menahems ir feldšeris, un viņam ir pieci bērni, vecākajai meitai Tamārai - astoņi bērni, un viņa ir arhitekte, bet pastarītei Hasjai - seši. Viņa Izraēlā ir kādas reliģiskās skolas

vadītāja. Bet pats galvenais, ka visi mani bērni un mazbērni ir cilvēki ar lielo burtu. Viens mazdēls ir rabīns Jekaterinburgā, otrs - Kazaņā, trešais - Maskavā, ceturtais - Vācijā, Diseldorfā, piektais - Šveicē, Bāzelē, sestais Itālijā. Ļoti lepojos ar viņiem visiem.

- Vai esat ar mieru dalīties atmiņās, kurās mēdzat kavēties visbiežāk?

- Kāpēc gan ne? Ļoti mīļā atmiņā palikusi pirmā bērnudārza audzinātāja. Viņa bija maiga kā mamma. Kad pirmo reizi visi apsēdāmies klasē, viņa teica: «Tagad, bērni, es jums iemācīšu lasīt, rakstīt un domāt.» Un savu solījumu arī godam izpildīja.

Vienas no mana mūža skaistākajām atmiņām saistītas ar 1945. gada 8. maiju. Tovakar svinējām saderināšanos. Pēkšņi atskanēja šāvienu un kliedzieni: «Karš beidzies!» Tāpat neaizmirstami ir arī brīži, kad pasaulē nāca bērni. Tā ir īpaša sajūta, kad, nākot mājās, zini, tevi gaida sieva, ar kuru kopā izaudzināti bērni un nodzīvoti tik daudzi gadi. Īpaša vieta manās atmiņās vienmēr būs arī Līvāniem, kur esmu dzimis. Šī vieta palikusi atmiņā ne tikai ar skaisto apkārtni, bet galvenokārt – ar cilvēkiem, ar to, kā viņi audzināja savus bērnus. Tā bija ļoti grūta, bet laimīga dzīve.

- Kāda, jūsuprāt, ir laimīga dzīve?

- Svētajos rakstos teikts, ka laimīgs ir tas cilvēks, kuram pietiek ar to, kas viņam ir. Daudzi no tiem, kuri tagad skaitās nabagi, agrāk tiktu uzskatīti par bagātniekiem. Par to domājot, nāk prātā kāda klases biedra tēvs, kurš bija labs amatnieks. Viņš gatavoja zābakus plostniekiem. Tiem, kuri samaksāt nevarēja, viņš zābakus uzdāvināja. Un jutās laimīgs. Viņam bija mīloša sieva, kura zināja, kas ir viņas bērnu tēvs. Bērniem bija abi vecāki, un viņi izauga ar šo stipro morāli. Vēl, domājot par to pašu, atceros kādu vecu vīru, kurš dzīvoja pussabrukušā būdā Gostiņos. Vietējie viņu bija iesaukuši par Ķeizaru. Šā vīra nabadzība nav aprakstāma, bet viņš nebija bomzis. Un nekad negāja kādam lūgt palīdzību. Nezinu, cik viņš bija skolots, bet vietējie viņu sauca par Svēto. Šis cilvēks bija dzīva enciklopēdija.

- Jums ir garīgais skolotājs?

- Noteikti ir. Es pats tāds esmu (smejas).

- Piekrītat teicienam: Dievs ir, bet, kāds Viņš ir, to nevajag censties izdibināt.

- Jā. Vispirms jāmīl dzīve. Un tas nozīmē darīt un vēlēt labu.

- Jums ir svarīgi, ko par jums domā citi?

- Gribētos, lai viņi domā labu.

- Vai jau bērnībā zinājāt, ka būsiat garīdznieks?

- Nē. Zināju tikai - lai dzīvē kaut ko sasniegtu, ir jāmācās. Iespējams, manu izvēli zināmā mērā ietekmēja vectēvi, kuri bija garīdznieki. Starp citu - līdz 1940. gadam biju lopu kāvējs. Ebrejiem tas ir īpašs amats. Jūdaisms no citām reliģijām visvairāk atšķiras ar savu virtuvi. Tas, protams, nenozīmē, ka man nepatīktu labi paēst...

- Jūs joprojām esat bieži arī Izraēlā.

- Mana dzimtene ir Latvija, bet tēvu zeme - Izraēla. Grūti izteikt vārdos, ko jutu, kad šajā Svētajā zemē pirmo reizi noņemti uz ceļiem un to noskūpstīju. Kad 1973. gadā Izraēlā sākās karš, vairs nebiju mobilizācijas gados. Neraugoties uz to, devos uz mobilizācijas punktu un teicu: «Esmu klāt!» Daudzi smējās, bet viens komandieris, pamanījis, ka esmu rabīns, teica: «Ieskaitīts!» Zināt, kur? Parašutistos. Jā, biju vecs, bet - savas tautas vidū. Tiesa, sieva torīt domāja, ka aizeju uz darbu...

- Asīzes Francisks teicis: «Kur iesakņojas bēdīgums, tur dzimst nelaime.» Kā pārvarēt bēdīgumu, kas kādreiz uznāk, redzot visu apkārt notiekošo?

- Manā dzīvē daudzi nelaimīgākie notikumi pārvērtušies lielākajā laimē. Kamēr Dievs ir dzīvs, nav par ko uztraukties. Būs labi. Dievs pasauli radījis cilvēka dēļ, un Viņš viņam devis spēku, lai grūtības pārvarētu. Dzīve ir nemītīga cīņa.

- Jūs esat arī Triju Zvaigžņu ordeņa virsnieks. Kādas bija izjūtas, saņemot šo apbalvojumu?

- Biju ļoti aizkustināts un pagodināts. Jūtu, ka latviešu tauta ir mani pieņēmusi, un esmu viņiem par to ļoti pateicīgs. Kad eju pa ielu, cilvēki bieži apstājas un mani sveicina. Tas ļoti sasilda sirdi. Kad Latviju okupēja Krievija, tūkstošiem cilvēku iznīcināja fiziski, bet vēl vairāk - garīgi. Visus šos gadus esmu vēlējis viņiem palīdzēt un justies laimīgs, ka viņi mani pieņēma. Gan ebreji, gan latvieši. Es labi saprotos ar visu konfesiju pārstāvjiem. Uzskatu - katrai tautai ir savs ceļš pie Dieva. Pāriešana citā ticībā nedod neko labu nedz cilvēkam, kurš to dara, nedz tiem, pie kuriem viņš pāriet.

- Ko jūs novēlētu «Rīgas Balss» lasītājiem un jaunajam virsrabīnam, kuram būs jāturpina jūsu iesāktais?

- Laimi un mieru. Sievai ar vīru, vīram ar sievu. Un arī ar sievasmāti. Lai cilvēki vēlētos dzīvot mazliet citādāk. Šodien ir tik daudz ko darīt! Gan Latvijā, gan Izraēlā. Cik skaisti būtu pēc pieciem gadiem redzēt pa Rīgas ielām staigājam mātes ar pieciem, sešiem un vairāk bērniem. Ticu, ka labais uzvarēs un savu vietu pasaulē atradīs arī katrs bomzis. Bet jaunajam virsrabīnam vēlū veiksmi, spēku tikt galā ar visiem viņam uzticētajiem pienākumiem. Lai viņš nodzīvo tikpat daudz gadu, cik es, un lai es to visu redzētu...